

Observații privind statutul cuplului „său”/ „lui” în limba română actuală

DANA NICULESCU
Facultatea de Litere
Universitatea din București

Româna este singura limbă romanică ce moștenește din latină două modalități pronominale de codare a posesiei la persoana a treia singular. Prima este o modalitate gramaticală, și anume formele flexionare de caz genitiv ale pronumelui personal (*lui, ei*), provenite din dativul *illui* (m.) – *illaei* (f.) al pronumelui latinesc *illu*, la origine, un demonstrativ. A doua este reprezentată de persoana a treia (*său – sa*) a pronumelui și adjectivului posesiv. Maria Iliescu și Liliana Macarieⁱ semnaleză faptul că genitivul pronumelui personal concurează posesivele propriu-zise (*seu, sua, sei, sue* – forme neliterare) încă din latina târzie dunăreană.

Studiul de față își propune să analizeze, pe de o parte, elementele comune de distribuție a adjectivului posesiv și a genitivului pronumelui personal la persoana a treia, iar pe de altă parte, condițiile care determină în limba actuală alegerea în context a unuia dintre membrii cuplului *său – lui*.

Lucrarea are la bază material oferit de presa scrisă actuală, un studiu asupra limbajului personajelor din romanul *Dimineața pierdută* al Gabrielei Adameșteanu și anchete efectuate asupra a șase persoane cu nivel mediu de instrucție.

Cuplul *său – lui* prezintă o serie de caracteristici comune în ceea ce privește condițiile de ocurență în enunț pentru exprimarea unei relații de posesie.

1. Având statut pronominal, *său* și *lui* intră în relație anaforică cu un antecedent care desemnează posesorul, în timp ce obiectul posedat este codat de nominalul regent al adjectivului posesiv sau al pronumelui în cazul genitiv. Între cele două entități care intră în relație de posesie trebuie să existe o asimetrie dată de gradul diferit de proeminență într-un univers referențial dat, deoarece posesorul funcționează ca punct de reper în identificarea obiectului posedat. Asimetria poate fi creată prin diferența de nivel ontologic dintre referenții celor două nume. Posesorul codat pronominal trebuie să se afle pe un nivel ontologic superior entității obiect posedat, într-o ierarhie stabilită de Georges Kleiberⁱⁱ și confirmată de John Taylorⁱⁱⁱ: uman > animat non-uman > obiect concret > eveniment > proprietate.

De aceea este posibilă exprimarea pronominală a posesorului în contextul:

haina fetei / haina sa / haina ei – unde posesorul are trăsăturile uman, animat, iar obiectul posedat, inanimat, obiect concret, între cele două elemente stabilindu-se o relație de posesie inalienabilă, iar contextul: **fata hainei / fata sa / fata ei* nu este gramatical.

Asimetria rezultă și din existența unei relații semantice apriorice între cele două entități, cum ar fi relația meronimică (ex: *mîna copilului / mîna lui / mîna sa*), spațială (*locuitorii orașului / locuitorii lui / locuitorii săi*), funcțională (*primarul orașului / primarul lui / primarul său*). Aceste relații au fost studiate de G. Kleiber^{iv} pentru anafora asociativă.

2. O altă trăsătură comună cuplului *său / lui* o constituie ocurența redusă în enunțurile în care codează o relație inalienabilă de tip parte – întreg. Partea corpului este posedată în mod inerent de o persoană, de aceea, asocierea celor două entități are caracter permanent. Dacă nominalul obiect posedat se află în poziție sintactică de complement necircumstanțial, limba română preferă codarea posesorului ca formă clitică de pronume în cazul dativ (posesiv) sau ca subiect:

Ea mi-a luat mâna. / Ea a ridicat mâna.

Această preferință a limbii române este confirmată de analiza asupra articolelor din presa actuală. Am înregistrat numai patru contexte în care relația parte – întreg este codată ca nominal determinat de un posesiv sau de un pronume personal în cazul genitiv.

Agresorul, trasformat în omul maimuță îl zgâriase cu unghiile sale de oțel. A.C., 23-29. 06.02, căci același Gh. Onișoru scrisese cu mâna lui (...) că Dan Petrescu a fost un membru de marcă al disidenței anticeaușiste. A. C., 23-29. 06.02

În schimb, în romanul Gabrielei Adameșteanu, cele două modalități pronominale de exprimare a posesorului sunt folosite în 63 de contexte, atunci când obiectul posedat este codat sintactic drept complement necircumstanțial: *el, cu vocea aia a lui, subțire*, p. 9, *atât de tare simte în trupul ei greoi spaime*, p. 32, *s-o vază pe Ivona cu dinții ei de cal*, p. 39, *cu ochii ei a văzut-o baba pe Cantacuzinească, la albia de rufe*, p. 55, *intenția unei mici tachinări pare a licări în privirea sa inocentă*, p. 103.

Prezența posesivului sau a pronumelui personal este motivată stilistic – se accentuează fie identitatea posesorului (*cu ochii ei a văzut-o*), fie o caracteristică a nominalului regent, situație în care acesta are un determinant atribut cu funcție calificativă (*dinții ei de cal*).

Atunci când numele care desemnează obiectul posedat are funcția de subiect, posesorul poate fi codat fie ca adjectiv posesiv / pronume personal în cazul genitiv, fie ca formă pronominală neaccentuată în cazul dativ (posesiv), fie ca anaforă asociativă (prin urmare, fără ca în enunț să existe o marcă a posesiei):

Privi hainele femeii. Rochia sa / ei era veche, pantofii săi / ei erau demodați. Rochia îi era veche, pantofii îi erau demodați. Rochia era veche, pantofii erau demodați.

B. Concurența dintre său și lui în limba actuală

S-a afirmat că adjectivul posesiv are o sferă de utilizare mai restrânsă decât pronumele personal în cazul genitiv, deoarece tinde să se specializeze pentru exprimarea relației de posesie (alienabilă sau inalienabilă), dar și pentru exprimarea originii, a cauzei, a agentului sau a pacientului, a materiei sau a conținutului, în anumite condiții de natură stilistică, semantică și sintactică.

1. La nivel stilistic, conform lui I. Jordan^v sau Gr. Brâncuș^{vi}, diferența dintre pronumele personal de persoana a treia și adjectivul posesiv constă în aceea că primul caracterizează limbajul popular și familiar, iar cel de-al doilea, limba literară, mai ales cea scrisă; primul este termenul nemarcat al opoziției, cel de-al doilea, marcat ca politic.

Diferențierea stilistică a fost explicată istoric. În limba secolului al XVI-lea, genitivul pronumelui personal era utilizat mai mult decât posesivele *său / sa / săi / sale*, dar în documentele traduse, mai ales în nordul țării, frecvența adjectivului posesiv era mai ridicată. Elena Berea^{vii} arată că folosirea în proporție mare a posesivului este un rezultat al influenței limbii textelor traduse din slavonă. Rezultă că formele *său, sa, săi*,

sale s-au impus prin intermediul limbii scrise. În limba modernă și contemporană, traduceri din franceză, germană, rusă, engleză au contribuit la menținerea frecvenței ridicate de ocurență a posesivului și la păstrarea caracterului său cult. Adjectivul posesiv românesc se aseamănă fonetic cu echivalentul lui din franceză, germană, rusă (fr. *son*, germ. *sein*, rus. *svoi*), motiv pentru care este preferat în traduceri. Caracterul literar al formelor de posesiv are drept consecință perceperea lui ca fiind mai politicos decât genitivul pronumelui personal.

În limba actuală, am constatat că adjectivul posesiv își păstrează caracterul literar: în presă se utilizează în proporție mai mare decât genitivul pronumelui personal (în 55% din contexte). La G. Adameșteanu, apariția posesivului este în directă legătură cu statutul social și profesional al fiecărui personaj. Nu am semnalat nici o ocurență a posesivului în vorbirea personajului Vica, care are o condiție socială joasă și folosește un limbaj neliterar. În schimb, în vorbirea celorlalte personaje, care folosesc limba literară, adjectivul posesiv apare în 30% din contextele în care posesia este exprimată pronominal. În anchetele efectuate, *său* este folosit în proporție de 15%, persoanele anchetate având un nivel mediu de cultură. Prin urmare, în general, genitivul pronumelui personal are o frecvență mai ridicată decât posesivul în limba vorbită, în situațiile de comunicare neoficiale.

Din analiza contextelor înregistrate, rezultă că posesivul este perceput în primul rând ca marcă a limbajului cult și abia în al doilea rând ca marcă a politeții. Politețea este corelată cu caracterul uman al referentului pe care îl desemnează antecedentul pronumelui, ceea ce ar presupune că posesivul tinde să se specializeze pentru a desemna persoane. Însă există, pe de o parte, numeroase contexte în care *său / sa* nu trimit la un antecedent cu trăsătura + uman și, pe de altă parte, contexte în care intenția de politețe nu poate fi invocată.

Pe baza materialului oferit de presa scrisă actuală, am urmărit care sunt tipurile de referenți (animați sau inanimați) pe care îi pot avea posesivul și genitivul pronumelui personal, spre a observa dacă s-a produs specializarea primului pentru codarea referenților persoane. De asemenea, am analizat măsura în care *său* și *lui* tind să se diferențieze prin relațiile semantice pe care le exprimă, așa cum s-a întâmplat cu cliticul posesiv, utilizat exclusiv pentru numele de rudenie.

Am constatat că în unele contexte, adjectivul posesiv se folosește ca echivalent perfect al pronumelui personal în cazul genitiv, fapt ilustrat de utilizarea lor alternativă, pentru varierea discursului: *Singura lui avere era niște reviste cu imagini ale aranjamentelor sale florale*. Cotidianul, 21.08.02

Gina e hotărâtă să-i aducă în fața justiției pe cei vinovați de moartea prietenilor săi, dar, spre surprinderea ei, autoritățile federale nu-i permit acest lucru. Libertatea, 23.08.02

Există numeroase contexte în care posesivul denotă un referent care nu are trăsăturile semantice animat, uman. Entitatea-posesor poate fi animată, non-umană: *Într-o zi, pisica Mariei fuge pe scări și intră într-un apartament în care are loc o ședință de magie neagră stârnind astfel o serie de evenimente care vor schimba viața stăpânei sale*. Libertatea, 23.08.02

De asemenea, adjectivul posesiv poate trimite la un antecedent inanimat, obiect concret:

Secolul XX și marile sale evenimente MI, 21-27.08.02 sau la un nominal abstract, nume de acțiune: *prin natura sau contextul său, această faptă are ca scop intimidarea populației sau constrângerea unui guvern...* Ev. Z, 23.08.02

În ceea ce privește sensul celor două mărci ale posesiei, am observat că posesivul și pronumele personal exprimă aceeași varietate de relații semantice:

1. rudenia: *mama lui*, Dilema, 9-15.08.02, *fratele său vitreg*, Ev. Zilei, 30.07.02, *celebra sa soră*, A. C. 23-29.07.02, *omu ei*, D.p., p. 7;

2. relația parte – întreg, atunci când întregul este persoană sau non-persoană: *sufletul ei*, D.p., p. 20, *din adâncul sufletului său tulburat*, D.p., p. 113, *crește în ochii lui*, A. C., 23-29.07.02, *cu mușchii, nervii și conștiința lui*, A. C., 23-29.07.02, *fărămiturile sale (ale corpului ceresc)* Libertatea, 23.08.02;

3. posesia concretă sau abstractă: *camera lui*, D.p., p. 26, *cabinetul său*, D.p., p. 108, *sistematizarea operei sale inedite*, Dilema, 9-15.08.02, *în dreptul reședinței sale*, A.C., 20-26.08.02, *cariera sa politică*, Cotidianul, 23.08.02;

4. asocierea dintre două persoane, aflată sub incidența posesiei alienabile: *alți colegi ai lui*, Ev z., 30.07.02, *foștii săi șefi*, Libertatea, 23.08.02

5. relația experimentator al unui proces sau al unei stări – numele procesului sau al stării: *durerea ei*, M. i., 21-27.08.02, *moartea sa*, M. i., 21-27.08.02;

6. nume de proprietate – persoană sau obiect care are acea proprietate: *frumusețea ei (a insulei)*, M.i., 21-27.08.02, *notorietatea lui ca om politic*, Libertatea, 23.08.02, *menținerea sănătății sale orale*, M.i., 21-27.08.02

Adjectivul posesiv se utilizează cel mai frecvent pentru a exprima asocieri cu caracter temporar între două persoane (24 de contexte), rudenia (20 de contexte), relația de posesie abstractă (16 contexte) și relația de posesie concretă (11 contexte).

Pronumele personal în cazul genitiv *lui / ei* codează experimentatorul unei stări sau al unui proces (în 10 contexte), rudenia (în 9 contexte), relația de posesie concretă (8 contexte) și de posesie abstractă (8 contexte), asocierile temporare între persoane (7 contexte).

Având în vedere faptul că atât posesivul, cât și pronumele personal prezintă trăsăturile semantice +animat, +uman, cel puțin în cazul primelor trei sensuri evidențiate după criteriul frecvenței, statistica de față ilustrează faptul că limba literară utilizează ambele mărci pronominale pentru nume de persoane.

În ceea ce privește marcarea posesivului *său* cu trăsătura + politețe, am constatat că acesta se utilizează cu referire la persoane, dar fără ca trăsătura menționată să fie prezentă: identitatea socială a referentului face ca presupunerea unui ton reverențios să nu fie posibilă (*poliția Buzău l-a chemat la audieri pe Lepădatu pentru a-l întreba despre implicațiile sale în rețeaua mafiotă și a racketilor*. A.C., XII, 23-29.06.02; *tribunalul pentru minori a decis că cea mai bună soluție pentru acesta ar fi să revină în România, în ciuda refuzului familiei sale*. Ev. Z. 30.06.02.).

În alte contexte, faptul că posesivul nu are funcție de politețe este indicat de modul ironic de referire la persoana vizată. *Său* ar putea fi folosit cu intenție, ca parte a strategiilor de ironizare a persoanei: *Care slav, după ce a prădat FPP Moldova de vreo 4 milioane de dolari, și-a ațintit pohtele sale de avar cu părul lins ca al pecenegilor înspre zona de apus a cetății*. AC, 23-29.06.02

În același spirit, va repartiza sectorul reparațiilor străzilor firmei Alfa Rom SRL, lăsând pe drumuri societatea Construcții Drumuri, în care acționari sunt prietenii și șogorii săi.
M.i., 21-28.08.2002

În concluzie, analiza realizată la nivel stilistic, confirmă că limba actuală tinde să specializeze posesivul pentru exprimarea cultă, genitivul pronumelui personal rămânând termenul nemarcat, general, pentru exprimarea posesiei. Se observă însă că cele două forme pronominale se utilizează în aceeași măsură pentru referenții nume de persoane.

2. Pe lângă restricțiile stilistice de folosire a adjectivului posesiv, au fost relevate și restricții semantico-sintactice.

S-a observat că entitatea exprimată prin pronume personal poate avea ca antecedent numele cu funcția sintactică de subiect sau complement necircumstanțial, în schimb, există tendința ca adjectivul posesiv să fie utilizat în special atunci când obiectul stabilește relația semantică cu subiectul sintactic al enunțului.

Explicația este, din nou, de natură istorică: în latina clasică „*suus*” avea sens reflexiv și posesiv, impunând subiectului coreferențialitatea. Când nu se raporta la subiect, posesorul se exprima prin pronumele demonstrativ „*eius*”. Elena Berea constată în articolul „*Din istoria posesivului său – lui în limba română*” că în latina vulgară „*suus*” și-a lărgit valoarea, putându-se raporta și la un obiect posedat care nu îndeplinea funcția sintactică de subiect, iar „*illui*”, care l-a înlocuit pe „*eius*”, putea avea și valoare reflexivă în afară de aceea de a exprima referentul distinct al pronumelui și al subiectului.

Atât Gr. Brâncuș^{viii}, cât și Fl. Dimitrescu^{ix} notează faptul că în limba secolului al XVI-lea se făcea distincția reflexiv / non-reflexiv între *său* și *lui*, între: „Omul_i a săpat în grădina *sa_i*” și „Omul_i a săpat în grădina *lui_j*”.

Pentru limba contemporană, I. Iordan^x propune să se fixeze o regulă de folosire a celor două modalități de exprimare a posesiei pe același criteriu: dacă posesia este a subiectului utilizăm pe *său* și dacă obiectul posedat este codat ca altă funcție sintactică, recurgem la *lui* / *ei*.

Am analizat măsura în adjectivul posesiv mai are valoare reflexivă în limba actuală. Eliminând contextele în care subiectul codează obiectul posedat, 79% dintre enunțurile înregistrate conțin adjectivul posesiv coreferențial cu subiectul propoziției (*ministerul_i care acționează, conform strategiei sale_i, în slujba cetățeanului*, A.C., 20-26.08.02, *premierul_i, luat de valul vocației sale_i de a mușca, a răspuns agresiv*, Ev.Z, 30.07.02) iar în 21% din contexte, *său* este coindexat cu un obiect direct sau indirect (*CJ condus autoritar de Marian Opreșan a declarat rețeaua_i cu apă bun de interes județean, constată Curtea de Conturi, și a finanțat cumpărarea sa_i*, Ev. Z, 22.08.02).

Dacă în limba veche se prefera folosirea pronumelui *lui* / *ei* non-reflexiv, am constatat că în limba actuală pronumele personal în cazul genitiv are valoare reflexivă în 50% din contextele înregistrate în „*Dimineața pierdută*” (*el, cu vocea aia a lui_i, subțire*, p. 9, *cu intuiția ei îl simte că se enervează*, p. 80) și în 74% din ocurențele sale în presa scrisă (*insula asta a Cotenilor are o magie a ei_i*, A. C. 20-26.08.02, *prințul Paul crește în ochii lui_i cât alții într-un an*, A. C., 23-29.07.02). Aceasta demonstrează că, deși se manifestă în continuare preferința de a utiliza posesivul în condiții de coreferențialitate cu subiectul, trăsătura + reflexiv nu mai este specifică pentru adjectivul posesiv, ci este în egală măsură împărtășită și de pronumele personal.

L. Tasmovski^{xi} constată că utilizarea posesivului ce determină nominalul subiect al enunțului este supusă unei restricții semantice. În majoritatea contextelor în care obiectul

posedat are funcția de subiect, acesta intră într-o relație de tip parte-întreg cu posesorul codat ca adjectiv posesiv, cu alte cuvinte se stabilește o relație reflexivă între cele două entități. Materialul analizat a relevat faptul că numai 5 contexte îndeplinesc condițiile enunțate de L. Tasmovski (*vor ieși la iveală manierele sale de răzbunător*, Național, 30.07.02, *fărămiturile sale au căzut în interiorul unui cerc cu diametrul de trei kilometri*, Libertatea, 23.08.02, *un gând al său ascuns i-a fost dat pe față*, D. p., p. 100). Se codează în același mod și relația de rudenie (*un rol decisiv în obținerea funcției îl avuseseră părinții săi*, A. C., 23-29.07.02,), asocierea dintre persoane (*locul unde Ulise și tovarășii săi au uitat de casă și de familie*, M.i., 21-27.08.02) sau relația cauză – efect (*cauzele sale se pierd în negura veacurilor*, Dilema, 9-15.08.02), situații în care posesivul nu are semnificație reflexivă. Se poate explica folosirea posesivului și cu sens nonreflexiv prin preeminența trăsăturii + cult, literar asupra calității reflexive pe care posesivul o conservă din limba latină.

3. S-a observat și existența unor restricții de ordin formal-eufonic în folosirea celor două mijloace de exprimare a posesiei. Din motive de eufonie vorbitorii evită acea formă pronominală care este identică cu secvența finală a cuvântului determinat (se evită sintagmele *casa sa, fratelui lui*), fapt confirmat de materialul analizat.

4. O altă restricție formală, semnalată de Maria Iliescu^{xii}, ține de relația dintre genul adjectivului posesiv, determinat de acord, și genul natural al referentului pe care îl denotă. Cercetătoarea consideră că forma de masculin *său* a adjectivului produce în mintea receptorului asocierea cu un referent masculin. Din acest motiv, vorbitorii preferă forma pronominală *ei* și nu adjectivul *său*, atunci când posesorul este feminin (*fratele ei* este preferat formei *fratele său*). Ei sancționează astfel incompatibilitatea dintre marcarea adjectivului cu o desinență specifică masculinului (-u) și referentul său feminin.

Imposibilitatea adjectivului de a marca genul posesorului, deoarece se acordă cu substantivul regent este, de altfel, motivul pentru care, în general, limbajul popular, familiar preferă genitivul pronumelui personal în detrimentul posesivului. Faptul că furnizează o informație suplimentară necesară pentru identificarea univocă a posesorului îi determină frecvența crescută în limbă^{xiii}.

Cu toate acestea, am constatat că afirmația nu se verifică pentru orice tip de enunț în care se exprimă o relație de posesie. Există o preferință de utilizare a adjectivului posesiv în enunțuri care exprimă adevăruri universale. Nemarkarea diferențelor de gen pare să-i confere posesivului un grad de generalitate mai mare decât are pronumele personal: *De aceea, nu medicul trebuie să cheme pacientul, ci acesta trebuie să solicite conștient și exigent tratamentele necesare menținerii sănătății sale orale*, M.i., 21-27-09.02, *după părerea mea, actorul român este, prin structura sa, slujitorul scenei înaintea de toate*. Independent, 27.08.02. În special dacă într-o propoziție generică regentul posesivului este un substantiv feminin, cum ar fi „persoană, ființă”, este mai frecvent adjectivul față de pronumele personal, pentru că acesta din urmă ar putea da impresia că se face referință numai la persoanele de gen feminin: *fiecare persoană ce plătește impozite are obligațiile, dar și drepturile sale...*, Independent, 25.08.02.

Concluzii

Ocurența adjectivului posesiv și a genitivului pronumelui personal de persoana a treia în enunț este condiționată de existența unei relații asimetrice între entitatea –

posesor, codată pronominal, și entitatea – obiect posedat, desemnată de nominalul regent al posesivului, respectiv, al pronumelui personal.

Ambele modalități de exprimare a posesiei se caracterizează prin utilizarea redusă în contexte în care cele două entități se află într-o relație de tip parte – întreg. Limba română preferă să nu marcheze posesia inalienabilă în grupul nominal din care face parte obiectul posedat.

Având în vedere că limba nu tolerează prezența a două unități lingvistice cu utilizare identică, s-a realizat diferențierea lor funcțională. Formele *său / sa / săi / sale* au fost cele cărora vorbitorii le-au atribuit funcții suplimentare, deoarece încă din limba veche genitivul pronumelui personal a avut o răspândire mai largă, iar frecvența adjectivului posesiv a crescut numai prin intermediul traducerilor, deci al limbii scrise. Adjectivul posesiv a devenit termenul marcat prin care se exprimă relația de posesie, în opoziție cu termenul general: genitivul pronumelui personal.

În româna actuală, posesivul tinde să se specializeze pentru limba literară, scrisă, în timp ce pronumele personal se utilizează în limbajul popular, familiar. Am observat că celelalte trăsături proprii posesivului: valoarea lui reflexivă, aceea de marcă a politeții sau marcă a referentului uman sunt subordonate caracterului său cult și nu se manifestă cu regularitate. Prin urmare, opozițiile reflexiv / nonreflexiv, + / - politețe, + / - referent uman tind să se neutralizeze, generalizându-se folosirea formelor *său / sa* în enunțurile cu caracter cult.

Am constatat, de asemenea, că preferința vorbitorilor de a utiliza pronumele personal având în vedere că exprimă genul posesorului este contrabalansată de tendința de a folosi formele adjectivului posesiv în enunțuri generice, pentru că imposibilitatea de a marca opozițiile de gen îi conferă acestuia statut de expresie cu un grad mai mare de generalitate.

NOTE :

Bibliografie:

- MIOARA AVRAM, *Gramatica pentru toți*, 1997, București, Ed. Humanitas
- ELENA BEREĂ, *Din istoria posesivului în limba română*, 1961, SCL, nr. 3
- GRIGORE BRÂNCUȘ, *Pronumele*, în Th. Hristea (coord.), *Sinteze de limba română*, 1984, București, Ed. Albatros
- Gh. CONSTANTINESCU-DOBRIDOR, *Morfologia limbii române*, 1974, București, ed. Științifică
- FLORICA DIMITRESCU, *Istoria limbii române*, 1978, București, Ed. Didactică și Pedagogică
- MARIA ILIESCU, *Său, sa et lui en roumain contemporain, în Studi rumeni e romanzi - Omaggio a Florica Dimitrescu e Alexandru Niculescu*, 1995, Padova
- IORGU IORDAN, *Limba română contemporană*, 1956, București, Ed. Ministerului Învățământului
- GEORGES KLEIBER, *Le possessif via l'anaphore associative*, în *The Expression of Possession in Romance and Germanic Languages*, 2000, Cluj, Clusium
- AI. NICULESCU, *Individualitatea limbii române între limbile romanice*, vol. II, 1978, București, Ed. Științifică și Enciclopedică

OBSERVATIONS REGARDING THE STATUS OF THE COUPLE 'SAU / LUI'
IN PRESENT-DAY ROMANIAN LANGUAGE

This article analyses the distribution in present-day Romanian of two means of expressing possession in the nominal phrase: the possessive determiner 'sau' and the third person genitive form of the personal pronoun 'lui / ei'. Examples were taken both from actual written and spoken contemporary Romanian.

The study showed that the possessive adjective tends to specialize for the written literary language, while the personal pronoun is used in the common speech. The semantic and syntactic characteristics of the possessive (reflexive meaning, mark of politeness, mark of human referent) are subordinate to its use in the literary language and are not regularly expressed in the context.

Another conclusion of the analysis was that, on one hand, the speakers prefer the personal pronoun due to the gender information that it contains, but on the other hand, there is a tendency to use the possessive determiner in generic sentences, precisely because it can not mark gender, thus emphasizing the general character of the utterance.

ⁱ *Istoria limbii române*, vol. II, București, Ed. Academiei, 1969

ⁱⁱ Georges Kleiber, *Le possessif via l'anaphore associative*, în *The Expression of Possession in Romance and Germanic Languages*, 2000, Cluj, Clusium

ⁱⁱⁱ John Taylor, *Possessives in English*, 1997, New York, Oxford University Press

^{iv} Georges Kleiber, *Le possessif via l'anaphore associative*, în *The Expression of Possession in Romance and Germanic Languages*, 2000, Cluj, Clusium

^v Iorgu Iordan, *Limba română contemporană*, 1956, București, Ed.

^{vi} Grigore Brâncuș, în Th. Hristea (coord.), *Sinteze de limba română*, 1984, București, Ed. Albatros

^{vii} Elena Berea, *Din istoria posesivului în limba română*, 1961, SCL, nr. 3

^{viii} Grigore Brâncuș, în Th. Hristea (coord.), *Sinteze de limba română*, 1984, București, Ed. Albatros

^{ix} Florica Dimitrescu, *Istoria limbii române*, 1978, București, Ed. Didactică și Pedagogică

^x Iorgu Iordan, *Limba română contemporană*, 1956, București, Ed.

^{xi} Liliana Popescu Ramirez și Liliane Tasmovski-De Ryck, *Thematicite et possessivite en roumain*, 1998, *Linguisticae investigationes*, XII, 2, apud Maria Iliescu, 1995

^{xii} Maria Iliescu, *Său, sa et lui en roumain contemporain*, în *Studi rumeni e romanzi - Omaggio a Florica Dimitrescu e Alexandru Niculescu*, 1995, Padova

^{xiii} Mioara Avram, *Gramatica pentu toți*, 1997, București, Ed. Humanitas

Surse:

Gabriela Adameșteanu, *Dimineața pierdută*, 1997, București, Ed. Gramar

Academia Cașavencu (A.C.), 23-29.07.02, 20-26.08.02

Avantaje, sept. 2002

Cotidianul, 02.08.02, 19.08.02, 21.08.02

Dilema, 2-8.08.02, 9-15.08.02,

Evenimentul zilei (Ev.z.), 30.07.02, 22.08.02, 23.08.02, 25.08.02

Formula As, 19-26.08.02

Independent, 27.08.02

Libertatea, 23.08.02

Magazin internațional, (M.i.)21-27.08.02

Național, 30.07.02

22, 6-12.08.02